

Э.Ф. Боргсдорф

Побеждающая крепость

**Москва
«Книга по Требованию»**

УДК 93
ББК 63.3
Э1

Э1 **Э.Ф. Боргсдорф**
Побеждающая крепость / Э.Ф. Боргсдорф – М.: Книга по Требованию, 2015. –
58 с.

ISBN 978-5-458-05921-3

Побеждающая крепость к счастливому поздравлению славной победы над Азовым и к счастливому въезду в Москву. Его царскому величеству по-корнейше поднесено от Эриста Фридериха барона, фон Боргсдорфа, цесарского величества Римского, настояще учрежденного начального инженера. В лето Господне, 1696.

ISBN 978-5-458-05921-3

© Издание на русском языке, оформление
«YOYO Media», 2015

© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2015

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг – не самое лучшее решение для восстановления текста в его первоизданном виде, однако, наша цель – вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания – решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.



Серия Книжный Ренессанс

www.samizday.ru/reprint

ГЛАВНІЯ ПРАВИЛА.

ізъ которыхъ побѣждающеі крѣпости надлежитъ изображенноі быти.

Достовѣрно естъ то, яко чрезъ сілныя нападенія непріятелскія, пороки, і крѣпость городовъ познавається, і обявляється.

І потому надлежитъ по основанію непріятелскихъ самыхъ сілнѣшнихъ нападеній города і укрѣплять. І того ради коль больші крѣпость оборонѣ имѣеть, толь крѣпче она естъ. і долѣе обороняется, і обесіліваеъ жесточае непріятеля.

Нынѣшнія же нападенія, ілі наступленія на города, содержатъ вѣщшее свое насііе, вѣсіхъ послѣдующихъ трехъ вещей.

П Е Р В О Е.

Въ бомбардованіе, то естъ въ метаніи бомбовъ. Ібо тѣмъ сбиваеъ непріятель дома въ городѣ долой, пожігаеъ воінскія і къ живности потрібныя пріпасы, робиваеъ людеі, такъ что ні работаті, ні бітіся не возмогутъ, і умаляеъ тако осадныхъ людеі, что аще къ нимъ помощі і вѣручкі не прідеъ, то оні по нѣско-

кихъ недѣляхъ къ сдѣчѣ прѣступитѣ прѣ-
нужденны будуть.

В Т О Р О Е.

Во установленіи, ілі саімыиваніи становѣ,
Ібо егда непріятель болші наличного мѣ-
ста себѣ получитъ ілі саіметъ, неже лі
осажденныя противъ его імѣють, то со-
бѣетъ онъ пушкамі своїмі осадныхъ лю-
деі, пушкі съ валовъ іхъ въ нѣсколко днеі
голоі сломаетъ, такожь і грудную іхъ
оборону съ валовъ въ ровъ, і згонитъ оса-
жденныхъ пѣхому ісѣ за тоя голоі. онъ
превзідетъ высотю, і покоритъ подъ
свое владѣтельство нѣсколежашіе крѣпос-
тныя шанцы. Онъ собѣетъ стѣны, баш-
ні, і валы, і сочинитъ тако безопасно
прѣступленіе свое къ крѣпости, і въ прѣдѣ
уготовитъ себѣ путь къ скорому взятыю.

Т Р Е Т І Е.

Въ подкѣпѣхъ, ібо тѣмъ разрываеъ
непріятель стѣны, башні і валы, зары-
ваеъ осажденныхъ пушкі въ сѣмлю, всры-
ваеъ пушкі і людеі городовіхъ сілою, і
несанно съ становищеі іхъ голоі на вѣс-
духъ. Онъ сочиняетъ безопасны свои взя-
тыіе становища і получаетъ свободной
проходъ сілою своею въ городъ вломитѣ-

ся,

ся, і всѣхъ супротівляющихся ему побѣваті.

Но что нѣнѣшнія крѣпості протівъ вышепомянутого непріятелского насілія къ прістоїному супротівленію, не удобѣ способны сумѣ, то оказують недавніе сѣло скоро учиненныя сдачі толь многихъ въ свѣтѣ славныхъ крѣпостей со удоволствомъ.

Понѣже оні не імѣють ні како́го іного защїченія на валахъ людемъ і оружію кромѣ единаго воздуха: і того радї їхъ осадные люді отъ непріятелскаго метанія бомбовъ, ручныхъ гранатъ, сажігательныхъ ядеръ, і каменья ісѣ мортіровъ сѣло скоро умаляются.

Чертиві їхъ городовіе пушечнымъ снарядамъ, і пѣхотою на валахъ превосходятъ непріятелі налічнымъ мѣстомъ: і того радї прїнужденны бивають въ нихъ осадные люді, такъ танцуютъ, какъ непріятель свіщеть.

Валы і їхъ не укрѣплены, і невсведенны сумѣ по достоїнству строїтельными вещми. і того радї прїнужденны бивають непріятелскимъ подкопамъ во всемъ волю даватъ. і сіе все мого бы сѣло явст-

венно доводоюі оказати. Аще бы сдѣ употребляемая краткость позволила. Мню же азъ что въ первомъ чертежномъ листу при числѣ третіемъ обыкновенно начертанная съ четвѣрмя болверками крѣпость буквами А. В. С. Q. назначенная съ обороною і наступленіемъ, ілі нападѣніемъ ея, о томъ нѣкоторое разтолкованіе подасть. І потому послѣдуетъ далѣе разтолкованіе букв:

С D. Назначиваетъ роскатъ съ пятьюдесятью пушками, которою непріятель на полѣ построитъ можетъ, противъ валовой черты совершенно обыкновенного крѣпостного полігона. [многоугольникъ] А В. Которая і въ противномъ своемъ роскатѣ токмо 3; пушекъ імѣти можетъ, і того ради отъ службы своей вскорѣ престати принуждена будетъ.

Е F. Назначиваетъ роскатъ, которою непріятель передъ крѣпостнымъ гласисомъ, [Грудная оборона покрѣпимаго пути] съ 16 пушками построитъ, ісь того проломъ въ бастіоновой фасѣ, то есть лице въ 6, ілі по послѣдней мѣрѣ, въ 12 дней прострѣлять можетъ, і не возмогутъ ему въ томъ знатного помѣшательства учинитъ

нѣтъ съ протѣволежащаго крѣпостнаго полїгона валовой лѣнѣі, ілі чертѣі. Потому что осажденныхъ пушекъ на кортѣнѣ ІК. [черта межъ двумя, бастїонамі отъ едінаго крѣла до другаго проведенная] чїслоѣмъ толко 10. І первая пушка на фланкѣ LM [крѣло бастїоны] стоящая, толко параллельно [то естѣ равно отъ столѣтельно] непрїятелскої роскѣтѣ съ сторонѣі зацѣпляеть, которѣе вѣістрѣлы мало ілі іічегѣ не обезпѣкоївають.

NO. Назначиваютъ роскѣтѣ, которѣі непрїятель, на контраскарпѣ [покаѣтѣ іі покрѣітїе пугѣ передѣ ровѣмъ] крѣпостной съ 6 ю пушкамі построїтѣ. і тѣмъ 4 пушкѣ съ крѣпостной фланкѣ. P согнаѣтѣ мѣжетѣ, і пугѣ себѣ тѣмъ спѣсѣомъ чресѣ ровѣ бесѣ опѣсенѣ сочїнїтѣ.

Тѣмъ же помянутої роскѣтѣ мѣжетѣ непрїятель троїної едінѣ са другїмъ сѣбѣлатѣ, а імянно переднеї ко рву впусѣтѣ, среднеї на контраскарпѣ, а заднеї вѣсоко вѣзѣстѣ, і бѣдутѣ тако тѣ непрїятелскїя трї роскѣта состоятѣ вѣ 18 пушкахъ, і тѣмі городовїе осадные люді преодолѣнные бѣдутѣ.

QR. Назначиваетѣ фронтѣ, [то естѣ чело
А Г про-

пролома,] котóрої непріятель вь бастіо-
новомь фасѣ, то еств ліце учініть мо-
жеть, лібо своїмі пушкамі, ілі подкóпомь,
і бѹдеть оної шіротою на 345 сто́пъ, кь ко-
торому непріятель со 172 человекѣ вогну
фронту, ілі, врядѣ чело́мь сто́я пріступатѣ
мо́жеть, і не обрящеть себѣ съ сторонѣ
бо́лші нѣ како́го супротівлєні́я съ фла́нкѣ. Р
Кромѣ того что отвѣ 40 человекѣ да спереді
ісѣ бастіо́ны то́кмо отвѣ 80 человекѣ, і та́-
ко останеться непріятель обладателемь.

T S. Назначиваетѣ фронту [то еств чело́]
пролома, котóрої непріятель вь кортіно-
вомь валу учініть можетѣ пушкамі свої-
мі, ілі подкóпомь. і то́тъ бѹдеть шіро-
тою на 440 сто́пъ, і ктому́ проло́му мо-
жетѣ непріятель съ 220 человекѣ вь фронтѣ
рядомь пріступатѣ, і обрящеть съ
сторонѣ со обоіхъ фла́нковь. T V S W.
супротівлєні́е, то́кмо отвѣ 80 человекѣ,
а спереді съ кортіноваго вала то́лко отвѣ
220 человекѣ, но тѣхъ непріятель жесто́-
кімь своїмь нападєніемь, і свѣжїмї пере-
мѣннїмї людемї, вскорѣ преодолѣтї мо-
жетѣ.

◆ Інвіхъ же особлівыхъ ѕданїї слабостї
мню азѣ не потребно бѣтї вь семь мѣстѣ
объявлятї. Нѣ-

Нѣцѣи позналі правда у крѣпостеі нѣ-
 кія порокі, і труділіся какъ бы онѣя
 отставіть, і крѣпості въ крѣпчаішее со-
 стояніе пріведіть, і того радѣ ізобрѣлі раз-
 лічнѣя всякія помѣщнѣя дѣла, ілі шанцы,
 і къ крѣпостямъ прісовокупілі, якоже сумъ
 касематты, [то естѣ свѣды въ болвер-
 кахъ,] каваліеры [то естѣ введеныє кру-
 глыє вѣсоты на болверкахъ,] ілі вѣводахъ
 фоссебреі, [то естѣ ісподнеі хѣдъ вала прі-
 наружномъ концѣ вала,] оріллоны [то естѣ
 уші у фланковъ,] ухѣднѣє фланкі, протів-
 нѣє подкѣны, равеліны, то естѣ отдѣле-
 ннѣє вѣводы, полумѣсецы, теналіі, [то
 естѣ клещевіє шанцы] роговѣє шанцы,
 корѣннѣє шанцы, двоінѣє фасы, ілі ліца
 контрагарды, двоінѣє контраскарпы, рѣві
 виѣ крѣпостного гласіса, боннѣты, [то
 естѣ во образѣ поповѣхъ шапокъ учінен-
 нѣє шанцы на вѣстановленнѣхъ углахъ
 городовѣхъ крѣпостеі,] і інѣя многія.
 Сіє помѣщнѣє дѣла, ілі шанцы продол-
 жілі оборѣну городовую. Правда на
 нѣсколко времѣні, однакожь нѣ крѣпості
 содержаті, нѣ непріятелскую сілу доволно
 въ погібель прівести не возмогли. Ібо по-
 нѣже оборѣна у самага крѣпостного тѣла,
 про-

проти́въ пре́жнягожъ несовершенство́на оста́-
лась, хотя́ она́ і въ вели́комъ челѣ́, ілі́ на-
лі́чїи состоя́ла, і потому́ помо́щныя ша́н-
цы, кото́рыхъ налі́чїе го́раздо ме́нші естѣ́
еще́ і недоста́точнее бѣ́тъ прину́жденны
бѣ́лі. І того́ ра́ді то́кмо кра́ткое і супро-
ти́вленїе чїні́ті мо́гли.

Све́рхъ же того́ прї́тъхъ крѣ́постя́хъ,
едва́ что не одна́ земля́ къ возведе́нїю
валовъ́ употребле́на естѣ́: Е́же така́я ма-
те́рїа естѣ́, кото́рая непрї́ятелю́ къ защи-
щенїю́ і къ прї́блїженїю́ къ крѣ́постї́ по-
тре́бна, і подо́бало́ бы́ оную́ наїпа́че отъ
него́ отні́матѣ́.

І та́ко прї́ступаю́ а́съ къ гла́внымъ пра́-
віла́мъ, і́съ кото́рыхъ побѣ́ждающую́ крѣ́-
постѣ́ і́образі́ті́ возмо́жно.

І, ГЛАВНОЕ ПРАВИЛО.

КОЛЬ БОЛШІ КРѢПОСТЬ БАСТИ-
ОНОВЪ ІМѢЕТЪ, ТОЛЬ КРѢПЧЕ ЕСТЬ
ТО МѢСТО.

Д О В О Д Ъ.

Егда́ крѣ́постѣ́ мно́го бастїо́новъ і́мѣ-
етѣ́, і потому́ возмо́жно бу́детѣ́ непрї́я-
телскїе́ въ по́ль учїне́нныя ша́нцы́ съ тѣ́хъ
мно́-

многихъ бастіоновъ вѣдѣтъ, і по нихъ стрѣлятъ, і непріятеля въ малую фронту і становіще стѣснѣтъ.

Рассмотрі і расположі отомъ въ первомъ чертежномъ листу, прі числѣ второмъ. Побѣждающую крѣпость о шести болверкахъ А. В. Н. У. Z. А. Имѣетъ же она въ содержаніи своемъ жителного мѣста въ городѣ і въ округѣ вала только противъ обыкновенной крѣпости о четырехъ болверкахъ въ первомъ чертежномъ листѣ прі числѣ третіемъ назначенной, і того раді і харчі къ строенію ея, такожь і число осадныхъ людей, во всемъ противъ той одинако есть.

Во оборонѣ же являється между обоими имѣе блѣ великое раздѣленіе: понеже въ новой крѣпости вѣдѣти возможно, что непріятельскіе рокамы С D. F G. M N. огнемъ ілі стрѣлою съ крѣпостной валовой чертѣ горасго преодолѣнны будутъ.

Строеніе же того новаго крѣпостного учрежденія іображено есть въ первомъ чертежномъ листѣ прі числѣ первомъ, ідѣже явно берется той крѣпости наружній полігонъ АВ. дліною отъ 100. даже до 1000 рейнляндскихъ стопъ. По томъ басті-

бастіоновою ф́асею [то естѣ лицѣмъ] уступлено внутрѣ къ городу чрезъ перпендикулярную лінію, CD . [свѣрху, внѣсь прямо іду́щую] діліною отъ 202. да́же до $288\frac{1}{2}$ стопъ, і сквозь ко́торої лінеї ко́нєць продо́лжаєтѣ ф́асѣ [лице́] оборо́нителную свою́ лінею, да́же до E , і F , і естѣ діліна ея́, DE . DF . во 110, да́же до 157 стопъ, і поставляєтѣ та́кожѣ то́ лице́ отъгуду. D . ко́нєць своі́ въ GH . діліною DG DH на 215 да́же до 307 стопъ, і тѣмъ вѣдуть на свѣтѣ корті́на EF ф́ланкі, $EGFH$. і ф́асы $AGBH$. ко́ждая равна́ съ друго́ю діліною по 190, да́же до $271\frac{1}{2}$ стопъ, та́кімъ о́бразомъ укрѣпляють, та́кожѣ і поліго́ны се́дмероуго́льныхъ, осмероуго́льныхъ, і і́ннѣхъ вѣ́щше того́ угла́стѣхъ крѣпостей, я́коже вѣдѣтї́ возмо́жно по полови́ну двана́дєсєтероуго́лної крѣпостї́ на второмъ чертѣжномъ лісту́.

2. ГЛАВНОЕ ПРАВИЛО.

КОЛЬ КРАТЧЕ ЕСТЬ ОБОРОНИТЕЛЬНАЯ ЧЕРТА, ТОЛЬ СИЛНѢЕ СУТЬ ВѢСТРѢЛЫ.

Д О В О Д Ъ.

Егда́ кто отъ непрїя́теля блї́же сто́итъ,